

KI-110

March-2014

M.A. Part – II (Annual Pattern)

Sanskrit (Paper-VI)

[निरुक्तम् (1,2,7 अध्यायाः) निबन्धलेखनम्, पाणिनीयशिक्षा]

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

सूचना : (1) जमझी ढाजू दशवेल अंक गुण सूचवे छे.

Instructions : Figures to the right indicate full marks.

(2) प्रश्नपत्रमां आपेलो छेय ते प्रश्नक्रमांक ज उत्तरवडीमां लखो.

Write the same question number in the answer-book as mentioned in the question paper.

1. (A) नीयेनामांथी गमे ते बे संदरु आपी सभजावो. 10

Explain giving context any **two** of the following :

- (1) अथ ये प्रवृत्ते अर्थे अमिताक्षरेषु ग्रन्थेषु वाक्यपूरणाः आगच्छन्ति पदपूरणास्ते मिताक्षरेषु ।
- (2) परः सन्निकर्षः संहिता । पदप्रकृतिः संहिता । पदप्रकृतीनि सर्वचरणानां पार्षदानि ।
- (3) तद्य एषु पदार्थः प्राहुरिमे तं नामाख्यातयोरर्थ विकरणम् ।
- (4) योऽनन्वितेऽर्थे संचस्कार स तेन गर्ह्यः । सैषा पुरुषगर्हा न शास्त्रगर्हा इति ।

(B) नीयेनामांथी गमे ते अेक उपर नोध लखो : 10

Write a note on any **one** of the following :

- (1) चत्वारि पदजातानि
- (2) निरुक्तस्य प्रयोजनानि
- (3) कौत्सविवादः

2. (A) नीयेनामांथी गमे ते बे संदरु आपी सभजावो : 10

Explain giving context any **two** of the following :

- (1) व्रतमिति कर्मनाम । निवृत्तिकर्म वारयति इति सतः ।
- (2) नावैयाकरणाय नानुपसन्नाय अनिदंविदे वा ।
- (3) अविद्यमाने सामान्येऽपि अक्षरवर्णसामान्यात् निर्ब्रूयात् ।
- (4) उषा कस्मात् । उच्छतीति सत्याः । रात्रेरपरः कालः ।

(B) नीयेनामांथी गमे ते अेक पर नोध लखो : 10

Write a note on any **one** of the following :

- (1) निर्वचनोपायाः
- (2) यास्क्रीया निर्वचनशैली
- (3) नामानि आख्यातजानि

3. (A) नीयेनामांथी गमे ते भे संदर्भ आपी समजावो : 10
 Explain giving context any **two** of the following :
 (1) यद्वैवतः स यज्ञो यज्ञाङ्गं वा तद्वैवतः भवन्ति ।
 (2) ताः त्रिविधाः ऋचः परोक्षकृताः प्रत्यक्षकृताः आध्यात्मिक्यश्च ।
 (3) देवः दानाद्वा । दीपनाद्वा । द्योतनाद्वा । द्युस्थानो भवति इति वा ।
 (4) तिस्रः एव देवताः इति नैरुक्ताः । अग्निः पृथिवीस्थानः ।
 वायुर्वा इन्द्रो वा अन्तरिक्षस्थानः । सूर्यो द्युस्थानः ।
- (B) यास्कानुसारी निर्वचन आपो : (गमे ते भे) 10
 Give the etymology according to Yaska : (Any **two**)
 (1) आदित्यः
 (2) समुद्रः
 (3) दक्षिणा
 (4) गायत्री
4. नीयेनामांथी गमे ते अेक उपर संस्कृतमां निबंध लप्यो : 20
 Write an essay in Sanskrit on any **one** of the following :
 (1) सत्यमेव जयते ।
 (2) बुद्धिर्यस्य बलं तस्य ।
 (3) संघे शक्तिः कलौ युगे ।
 (4) उत्सवप्रियाः मानवाः ।
5. (A) नीयेना प्रश्नोना जवाब आपो : 10
 Answer the following questions :
 (1) वर्षोनां उच्यारण स्थान केटलां छे ते जषावी तेनां नाम आपो.
 (2) स्वरो केटला छे ? क्या क्या ?
 (3) पाठकना गुणो जषावो.
 (4) विसर्ग ध्वनि केटला प्रकारे परिवर्तन पामे छे ?
 (5) दुःस्पृष्ट ध्वनि द्वारा कयो वर्षा अत्भिप्रेत छे ?
- (B) नीयेना प्रश्नोना अेक वाक्यमां जवाब आपो : 10
 Answer the following questions in **one** sentence :
 (1) पाणिनीय शिक्षा अनुसार वर्षो केटला छे ?
 (2) स्वरोनी दृष्टिअे विभाजित वर्षो केटला छे ? क्या क्या ?
 (3) प्रातः सवनमां क्या छन्दनो प्रयोग थाय छे ?
 (4) संवृत ध्वनिनी मात्रा केटली डोय छे ?
 (5) मूर्धन्य वर्षो क्या छे ते जषावो.
 (6) उपदमानीय संज्ञा क्या वर्षोनी छे ?
 (7) केवा प्रकारनो मन्त्र वाग्वञ्ज रूप बने छे ?
 (8) स्वरोनो आव्यन्तर यत्न क्या प्रकारनो डोय छे ?
 (9) उरस्य ध्वनि संज्ञा क्या वर्षोनी छे ?
 (10) पाणिनिने अक्षर समाभ्यायनी प्राप्ति कोनी पासेथी थर्छ डती ?